

2023 Yılı Adli ve İdari Yargı Bülteni

Av. Arb. Alper Uzun
Av. Tilbe Birengel
Av. Mehveş Erdem Kamiloğlu
Av. Duygu Öner Ayçiçek
Av. Ece Özsü
Av. Abdullah Bozdař
Stj. Av. Orhan Emin Erdem

Giriş

Bu bültende, 2023 yılında Anayasa Mahkemesi tarafından verilen önemli kararlar incelenmiş olup Yargıtay'ın önemli nitelikteki bazı içtihatlarına yer verilmiştir. Bülten, Anayasa Mahkemesi'nin yıl içerisinde verdiği tüm kararları içermemektedir. Mahkemelerce yıl içinde verilen diğer kararlar için Anayasa Mahkemesi, Danıştay ve Yargıtay'ın internet siteleri ve diğer açık kaynaklara başvurabilirsiniz.

Öne Çıkan Anayasa Mahkemesi Kararları

Anayasa Mahkemesi, Bozma Kararından Sonra İslah Yapılamayacağı Gerekçesiyle İslah Talebinin Reddedilmesini Hak İhlali Olarak Değerlendirdi

Anayasa Mahkemesi, tahkikata devam edilmesine rağmen bozma kararından sonra ıslah yapılamayacağı gerekçesiyle ıslah talebinin reddedilmesinin mahkemeye erişim ve adil yargılanma haklarının ihlali olduğuna karar verdi.^[1] Anayasa Mahkemesi aşağıdaki tespitlerde bulundu:

- İncelemeye konu bireysel başvuru yapıldıktan sonra 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun ("HMK") 177. maddesinde yapılan değişiklik ile Yargıtay'ın bozma kararından veya bölge adliye mahkemesinin kaldırma kararından sonra ilk derece mahkemesinin tahkikata ilişkin bir işlem yapması hâlinde tahkikat sona erinceye kadar da ıslah yapılabileceği belirtilir.
- Bozma ilamından sonra ıslah yapılamayacağı gerekçesiyle ıslah talebinin kategorik olarak reddedilmesi anayasal anlamda kanunilik ölçütü bakımından öngörülemezdir.

Anayasa Mahkemesi, Belirsiz Alacak Davalarının Hukuki Yarar Yokluğundan Reddedilmesinin Mahkemeye Erişim Hakkının İhlali Olduğuna Karar Verdi

Başvurucular tarafından işçilik alacaklarının tahsili için açılan belirsiz alacak davasında, işçi alacaklarının belirli olduğu, bu nedenle davacıların belirsiz alacak davası açmalarında hukuki yarar olmadığını ve dolayısıyla davanın dava şartı eksikliği nedeniyle usulden reddedilmesi yönünde verilen mahkeme kararı Anayasa Mahkemesi tarafından erişim hakkının ihlali olarak nitelendirildi.^[2] Anayasa Mahkemesi aşağıdaki tespitlerde bulundu:

- HMK, dava dilekçesinin düzeltilmesi konusunda hâkime güçlü yetkiler verir. Bu yetkilerin tanınmasının amacı Anayasa'nın 36. maddesiyle güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının korunmasıdır. Bu durumda davanın usulden reddi son çare değildir.
- Davacılara taleplerini düzeltebilmeleri için süre verilip hak tanınması imkânı varken bunları yapmadan davanın hukuki yarar eksikliğinden reddedilmesi mahkemeye erişim hakkının bir ihhalidir.

Anayasa Mahkemesi, Yargıtay Nezdinde İçtihat Birliği Bulunmamasını Yargılamanın Güvenilirliğini Zedelediğine Karar Verdi

Anayasa Mahkemesi, başvurucunun davasının kesinleştiği dönemde en üst dereceli mahkeme sıfatıyla Yargıtay nezdinde tutarlı ve yeknesak bir uygulamanın bulunmamasının, hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine ters düştüğüne, bireylerin yargı sistemine ve mahkeme kararlarına güvenini de sarstığına, öngörülemez nitelikte olan uygulama nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin zedelendiğine karar verdi.^[3]

Anayasa Mahkemesi, Gerekçesi Açıklanmayan Karara Karşı Tefhimden İtibaren Kanun Yoluna Başvuru Yapılması Zorunluluğunu Hak İhlali Olarak Değerlendirdi

Anayasa Mahkemesi, 2004 sayılı İcra İflas Kanunu'nun ("İİK") 363. maddesi çerçevesinde istinaf süresinin gerekçesi açıklanmayan kararın tefhim edildiği tarihten başlatılarak istinaf talebinin süre aşımı gerekçesiyle reddedilmesini mahkeme erişim hakkının ihlali olarak değerlendirdi.^[4] Anayasa Mahkemesi aşağıdaki tespitlerde bulundu:

- Karar gerekçesini bilmeyen başvurucunun kısa kararın tefhiminden itibaren istinaf kanun yoluna başvurmasını beklemek başvurucuya ağır bir külfet yükler.
- İstinaf süresinin, icra mahkemesi tarafından karar gerekçesi açıklanmadan tefhim tarihinden itibaren başlatmasına ilişkin yorumu öngörülemez niteliktedir.

Anayasa Mahkemesi, Kesinleşen Bir Hüküm İçin Hükmün Tamamlanması Kurumunun Uygulanmasının Anayasa'ya Aykırı Olmadığına Hükmetti

Anayasa Mahkemesi, ihtiyati hacze yönelik itirazın reddine ilişkin mahkeme kararına karşı, karar kesinleştikten sonra HMK'nın 305/A maddesi uyarınca hükmün tamamlanması yoluna gidilebilmesinin, Anayasa'nın 36. ve 40. maddelerine aykırı olmadığına karar verdi.^[5] Anayasa Mahkemesi aşağıdaki tespitlerde bulundu:

- Hükmün tamamlanması yoluyla verilen ek karar ile ilk karara konu eksikliklerin aynı anda kanun yolu mercileri ya da kanun yolu merci ile derece mahkemesi önünde derdest olması doğrudan hukuki bir belirsizliğe yol açmaz.
- Ortaya çıkabilecek çelişkiler yargısal sistem çerçevesinde giderilebilir.
- Mahkemenin ek karar verilmesini gerektiren hususlarda ayrı bir gerekçe sunması ilk kararda geçen vakıa ve delillerin bölünerek değerlendirilmesi suretiyle farklı bir gerekçe ortaya çıkması sonucunu doğurmaz.

- Hükmün tamamlanması kurumunu öngören kural, devletin kişinin maddi ve manevi varlığına yönelik müdahalelere karşı etkili ve yeterli giderim mekanizması sağlama yükümlülüğünü yerine getirmediği anlamına gelmez. Anayasa'ya aykırı değildir.

Anayasa Mahkemesi, Çeşitli İdari Davalara Karşı İstinaf Yoluna Başvurulamayacağını Düzenleyen Kanun Hükmünü Anayasa'ya Aykırı Buldu

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun ("İYUK") 45. maddesinin 1. fıkrasının ikinci cümlesi ile Ek 1. maddesinin iptaline karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusunda Anayasa Mahkemesi, aşağıdaki tespitlerde bulundu:^[6]

- İYUK kapsamında idari yargıda istinaf başvurusunda bulunmak için geçerli olan parasal sınır belirlenirken hangi tarihin (davanın açıldığı tarih, kararın verildiği tarih ya da kanun yolu başvurusunun yapıldığı tarih) esas alınacağına dair bir hüküm bulunmaması hukuka aykırıdır.
- İstinaf kanun yoluna başvuru açısından hangi tarihteki parasal sınırın esas alınacağına açık, net ve tereddüde yer vermeyecek şekilde düzenlenmemesi kanunilik koşulunu yerine getirmez. İdari yargıda kanun yolu açık olan kararlara ilişkin parasal sınırların her yıl güncellenmesi nedeniyle hangi tarihteki sınırın esas alınacağına düzenlenmemiş olması belirlilik ilkesine de aykırılık oluşturur.
- Mahkemece verilen hükmün başka bir yargı mercii tarafından denetlenmesini talep etme hakkı Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen hak arama özgürlüğü kapsamında güvence altına alınır. Mahkemece verilen hükmün denetlenmesini talep etme hakkına sınırlama getiren kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfiliğe izin vermeyecek şekilde belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir olması gerekir.
- Yukarıda açıklanan sebeplerle, iptali talep edilen kurallar Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırıdır.

Anayasa Mahkemesi, İlk Derece Mahkemesi Yerine İstinaf Mercii Karar Vermesinin Adil Yargılanma Hakkına Aykırılık Oluşturmayacağına Karar Verdi

İYUK'un 45. maddesinin 5. fıkrasının 1. cümlesinin "...ilk inceleme üzerine verilen kararlara karşı yapılan istinaf başvurusunu haklı bulduğu, davaya görevsiz veya yetkisiz mahkeme yahut reddedilmiş veya yasaklanmış hâkim tarafından bakılmış olması hâllerinde,..." bölümünün "bölge idare mahkemesinin vereceği kesin kararlar" yönünden Anayasa'nın 2., 36., 141. ve 142. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebi üzerine, Anayasa Mahkemesi aşağıdaki tespitlerde bulundu:^[7]

- İdari merci tecavüzü sebebiyle dosyanın idari mercie tevdi kararlarına karşı istinaf ya da temyiz kanun yolu açıktır.
- Dosyanın ilk derece mahkemesi tarafından eksik bilgi ve belgelerle tamamlanarak hüküm kurulması üzerine hükmün kaldırılarak ilk derece mahkemesine gönderilmesi yerine istinaf mercii tarafından karar verilmesi adil yargılanma hakkına aykırılık oluşturmaz. Dosyadaki bilgi ve belge eksikliklerinin istinaf mercii tarafından giderilebilmesi mümkündür.

Anayasa Mahkemesi, Mahkeme Tarafından Gerekçeli Karar Kapsamında Sonuca Etki Edecek İddia ve Savunmalara Değininilmesi Yeterli Buldu

Anayasa Mahkemesi, uyuşmazlığın sonucunu etkileyen esaslı iddiaların karşılanması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiası ile incelediği bireysel başvuruda, aşağıdaki tespitlerde bulundu:^[8]

- Gerekçeli karar hakkı, mahkemenin taraflarca ileri sürülen tüm iddialara cevap vermesi anlamına gelmez. Mahkemenin vereceği karar bakımından sonuca etkili olan iddia ve savunmalara yanıt verilmesi yeterlidir.
- Mahkemenin yalnızca hukuki gerekçeler bakımından değil maddi iddialar bakımından da maddi gerçeği araştırmaya yönelik olarak gerekli işlemleri yapması gerekir.

Anayasa Mahkemesi, Kamulaştırma Bedeline Dört Aylık Süre Sonunda Faiz İşletilmesini Anayasa'ya Aykırı Buldu

2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 10. maddesinin, kamulaştırma bedelinin dava açılma tarihine göre belirlenmesine karşın, bedele işletilecek faizin davanın dört ay içerisinde sonuçlandırılmaması halinde dört ayın sonundan itibaren işletilmesini öngören hükmünün hukuka uygun olup olmadığı Anayasa Mahkemesi tarafından incelendi.^[9] Anayasa Mahkemesi, aşağıdaki tespitlerde bulundu:

- Anayasa'nın 46. maddesinde geçen, kamulaştırmanın "gerçek karşılık" verilmesi suretiyle yapılmasına dair kuraldaki "gerçek karşılık" ibaresi, kamulaştırma yetkisine yapılmış olan ve Anayasa'nın lafzından kaynaklanan bir sınırlamadır.
- Mülkiyet hakkı kapsamında, alacağın geç ödenmesi durumunda aradan geçen sürede enflasyon nedeniyle paranın değerinde oluşan hissedilir aşınma ile mülkiyetin gerçek değeri azaldığı gibi bu bedelin tasarruf veya yatırım aracı olarak getirisinden yararlanma imkânı da bulunmaz.
- Kamulaştırma bedelinin dava açılma tarihine göre belirlenmesine karşın, bedele işletilecek faizin davanın dört ay içerisinde sonuçlandırılmaması halinde dört ayın sonundan itibaren işletilmesi kamulaştırma bedelinin geç ödenmesi anlamına gelir.

- Kamulaştırma bedelinin geç ödenmesi sebebiyle paranın değerinde oluşacak aşınmayı telafi edecek mekanizmaları geliştirmek devletin sorumluluğundadır. Alacakların geç ödenmesi halinde enflasyon oranları altında olmayan bir faiz ödenmesi bireyin hakları ve kamu düzeni bakımından önem taşır. Enflasyon nedeniyle oluşan zararın giderilmemesi mülkiyet hakkının ihlalini oluşturur.

Anayasa Mahkemesi, Makam Atlanarak Daha Üst Makama Şikâyet Başvurusu Yapmanın Usulsüz Olarak Nitelendirilmesini Kabul Etmeyerek, Başvuru Hakkını Daraltmayan Bir Yorum Benimsedi

Kamu görevlisi olan başvurucunun şikâyet dilekçesini usule aykırı olarak Başbakanlık İletişim Merkezine doğrudan iletmesi nedeniyle disiplin cezası ile cezalandırılmasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiği iddiasına ilişkin olayda, Anayasa Mahkemesi, aşağıdaki tespitlerde bulundu:^[10]

- Kamu görevlileri hakkında disiplin cezaları değerlendirilirken, somut olayın bağlam ve kapsamı, kamu görevlisi sıfatının ve kamusal imkanların kullanılma durumu, eylemin kamu kurumuna etkileri, süreklilik, etkinlik, verimlilik ve uygulanacak disiplin cezasının niteliğinin dikkate alınması gerekir.
- Kamu görevlisinin, üstleri hakkında suç duyurusunda bulunacağını ileri sürerek dilekçe vermesi tehdit kapsamında nitelendirilemez.
- Kural olarak kamu görevlilerinin şikâyet başvurularını bir üst makama yapması gerekir. Bir üst makam atlanılarak daha üst makamlara yapılan şikâyet başvuruları usulsüz kabul edilir. Anayasa Mahkemesi ise, yalnızca bir üst makama şikâyet başvurusu yapılabilmesini, bir makam atlanarak daha üst makamlara başvurulmasının usulsüz olarak nitelendirilmesini mevzuatın aşırı şekilci yorumu olarak kabul eder.

Anayasa Mahkemesi, Sağlık Alanında Görüş Ortaya Koymak İçin Uzmanlık Şartı Aranmasını İfade Özgürlüğüne ve Anayasa'ya Aykırı Buldu

Anayasa Mahkemesi, aşağıdaki tespitlerde bulundu:^[11]

- Sağlık alanında medya, sosyal medya yoluyla yanlış bilgilerin yayılmasını önlemek devletin pozitif yükümlülüğündedir. Ancak, ifade özgürlüğü sağlık alanındaki düşünce ve ifadeleri de kapsamına alır.
- Sağlık bilgilerinin kategorik olarak sansürlenmesi ifade özgürlüğünün ihlaline sebep olur. Bu kapsamda bilgilerin kasıtlı ve doğrulanabilir şekilde yanlış ve yanıltıcı olması, birey ve toplum sağlığına yönelik varsayılan tehdidin içeriği, görüş ile tehdit arasındaki yakın bağlantının dikkate alınarak kısıtlama getirilmesi mümkündür.

- Belli bir alanda ifadelerini ve görüşlerini ortaya koyabilmek bakımından uzmanlık şartının konulması ifade özgürlüğünü ölçüsüz olarak sınırlar. Bir bilim insanının yerine kendini koyup belli durumlarda kullanılacak ifade şeklinin ne şekilde olacağını belirlemek yargı merciinin görevi değildir.

Anayasa Mahkemesi, Mahkemenin Dava Açma Sürelerinin Belirlenmesine İlişkin Yorumunun Mahkemeye Erişim Hakkına Yönelik Katı Bir Yorum Olduğuna ve Mahkemeye Erişim Hakkını Güçleştirdiğine Hükmetti

Zorunlu askerlik görevi sırasında meydana gelen ölüm nedeniyle açılan tazminat davasının süre aşımı gerekçesiyle reddedilmesini, mahkemeye erişim hakkının ihlali olarak kabul eden Anayasa Mahkemesi, aşağıdaki tespitlerde bulundu:^[12]

- Eylemin veya zararın öğrenilmesi değil, eylemin idariliğinin öğrenilmesi ile birlikte idareye başvuru süresi başlar. İlgililerin idarenin ihmaliyle daha sonradan öğrenmeleri durumunda, bu öğrenme tarihi itibarıyla idari başvuru sürelerinin hesabı gerekir.
- Kamu görevlilerinin kusurundan kaynaklanan zararların tazmininde eylemin idari-liği kamu görevlisinin kişisel kusurundan mı, yoksa görev kusurundan mı kaynaklandığının ceza mahkemesi sonucunda belirlenmesiyle ortaya çıkabilir. Dolayısıyla, mahkemeye göre kamu görevlisinin fiili ceza mahkemesi kararıyla suç olarak nitelendirilmiş ise, bu durumda artık kişisel kusur hali söz konusu olur.
- Mahkemeye dava açma süresinin hesaplanmasında aşırı şekilcilikten kaçınılması gerekir. İlgililerin idarenin ihmaliyle daha sonradan öğrenmeleri durumunda, bu öğrenme tarihi itibarıyla idari başvuru sürelerinin hesabı gerekir.

Anayasa Mahkemesi, Davanın Derdest Olarak Değerlendirilmesi İçin Dava Konusu İşlemin Aynı Olmasını Yeterli Bulmayarak İleri Sürülen Talebin de Aynı Olması Gerektiğine Karar Verdi

Anayasa Mahkemesi, davaların derdest olarak nitelendirilebilmesi için dava konusu işlemin aynı olmasının yeterli olmadığına, aynı zamanda söz konusu işlem nedeniyle ileri sürülen talebin de aynı olması gerektiğine hükmetti.^[13]

Anayasa Mahkemesi, Masumiyet Karinesinin İdari Para Cezaları Kapsamında da Uygulanabilir Olduğuna Hükmetti

Anayasa Mahkemesi, masumiyet karinesinin idari para cezaları bakımından da uygulama bulacağını ortaya koydu.^[14]

Anayasa Mahkemesi, aşağıdaki tespitlerde bulundu:

- Suç isnadını içeren karinenin aksini başvurusunun yargılama sırasında ispat edebilmesinin mümkün olması, hâkimin bu yönde ileri sürülen iddiaları inceleyip kararını buna göre vermesi, kişinin otomatik olarak suçlu haline getirilmemesi çelişmeli yargılama ilkesinin bir gereğidir.
- Kabahat ve idari yaptırımlarda, sorumluluk karinelerine ilişkin standartların daha esnek yorumlanması, ancak bu durumda dahi ispat bakımından kullanılan karinelerin masumiyet karinesini ihlal etmeyecek bir biçimde yorumlanması gerekir.
- Tutanağın delil niteliğinin aksinin ileri sürülmesine yönelik olarak her türlü, veri, bilgi ve belgenin kullanımı mümkündür. Mahkemenin somut uyuşmazlıkta, karinenin aksinin ispatına yönelik taraf iddialarını mutlaka değerlendirerek kararında buna yönelik gerekçelere yer vermesi gerekir.

Anayasa Mahkemesi, İptal Kararının İcrasının Mümkün Olmadığı Hallerde İdarenin Alternatif Usuller Geliştirmesi Gerektiğine ve İdarenin Takdir Yetkisini Kararı İcra Etmeyecek Şekilde Kullanamayacağına Karar Verdi

İptal kararının fiili ya da hukuki engeller sebebiyle icra edilememesi durumu Anayasa Mahkemesi tarafından değerlendirme konusu yapıldı.^[15] Anayasa Mahkemesi, aşağıdaki tespitlerde bulundu:

- Mahkeme kararının icra edilmesi, adil yargılanma hakkının bir unsurunu oluşturur. Bu hak mahkemeye başvurulabilme hakkı kapsamında değerlendirilir. Ayrıca, yargı kararlarının geciktirilmeksizin uygulanması, kesin hükme saygı ilkesinin de bir gereğidir.
- İdari işlemin hukuka aykırı olduğunun tespit edildiği yargı kararının uygulanmaması, hukuki belirlilik ve hukuki güvenlik ilkesi bakımından da sorunlara yol açar. İptal kararlarının uygulanması kapsamında, idarenin söz konusu işlemin yol açtığı tüm etkilerin giderilmesine yönelik işlemler ve eylemlerde bulunmakla yükümlüdür.
- İdarenin iptal kararını uygulanması biçimi bakımından bazı hallerde takdir yetkisi bulunabilmektedir. Bu hallerde, idare takdir yetkisini, kararı icra etmeyecek biçimde kullanamaz.
- İptal kararının fiilen icrasının mümkün olmaması durumunda idarenin alternatif icra usulleri gerçekleştirmesi gerekir. Bunun için ayrıca yargı yoluna başvurulmasının ihtiyaç olmadığı ve bu alternatif uygulamanın esas kararın icra edilmesi nispetinde bir sonuç yaratabiliyor olması gerekir.

- İdare hukuki ve fiili imkansızlıklar olsa dahi elinden gelenin en iyisini gerçekleştirdiğini ortaya koymakla yükümlüdür. En uygun alternatifi gerçekleştirdiğini ispatlama yükümlülüğü idareye aittir.
- Başvurucu lehine olan bir mahkeme kararının fiilen uygulanamamasının söz konusu olduğu durumlarda, başvuru ayrı bir icra takibi yapmaya ya da dava açmaya zorlanamaz.

Anayasa Mahkemesi, Tek Bir İdari İşlemle Tesis Edilen Birden Fazla Disiplin Cezasına Karşı Tek Dilekçe ile İptal Davası Açılabileceğine Karar Verdi

Dilekçenin reddi kararı üzerine yenilenen dava dilekçesinde aynı yanlışlıkların bulunduğu belirtilerek davanın reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edilip edilmediğini inceleyen Anayasa Mahkemesi, aşağıdaki tespitlerde bulundu:^[16]

- Mahkemelerin usul kurallarını uygularken katı bir şekilcilikten kaçınması gerekir. Ancak, usul kurallarının tümüyle ortadan kalkmasına yol açacak aşırı esneklikliğe de cevaz verilmemelidir.
- Kişiye tek bir idari işlemle birden fazla disiplin cezası verilmesi durumunda, bu cezalara karşı tek dilekçe ile dava açılabilmesi gerekir. Aksi yönde bir tutum usul ekonomisi ilkesine aykırılık oluşturmaz.

Anayasa Mahkemesi, İdarenin Delil Toplanmasını Engelleyecek Nitelikte Bir Genelge Çıkarmasını Adil Yargılanma Hakkını İhlal Eder Nitelikte Buldu

Anayasa Mahkemesi idari yaptırımların da ceza hukukuna ilişkin ilkelere tabi olduğunu değerlendirdi. Anayasa Mahkemesi ayrıca davanın tarafının yargılamanın sonucunu etkileyebilecek delilleri toplayabilmesine yönelik faaliyetlerinin bizzat idare tarafından çıkartılan bir genelge ile engellenmesinin adil yargılanma hakkını ihlal ettiğine karar verdi. ^[17]

Anayasa Mahkemesi Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kurumunu İptal Etti

Anayasa Mahkemesi, hükmün açıklanmasının geri bırakılması ("HAGB") kurumunu düzenleyen Ceza Muhakemesi Kanunu'nun ("CMK") 231. maddesinin 5 ila 14. fıkralarının iptaline karar verdi. ^[18] Anayasa Mahkemesi aşağıdaki tespitlerde bulundu:

- CMK'nın 231/12 uyarınca HAGB kararlarına karşı yalnızca itiraz kanun yolu kabul edilmesi ve sanığın HAGB kararını kabul etmekle istinaf kanun yoluna başvurma hakkından feragat etmiş sayılması sanığa aşırı külfet yükler ve sanığı peşinen feragat etmeye zorlar. Bu durum adil yargılanma hakkını ihlal eder.
- HAGB kararı verilirken mağdurun muvafakati bakımından güvence eksikliği vardır.
- Sanığa kendisi hakkında henüz hüküm kurulmadan HAGB yönündeki iradesinin sorulması, suçu işlediği yönünde bir kabul gibi değerlendirilebilir. Bu durum adil yargılanma hakkını ihlal eder.
- HAGB kararının verilmesi durumunda müsadere işlemlerinin hangi aşamada infaz edileceğine dair açık bir kanun hükmü yoktur ve mülkiyet hakkına müsadere yoluyla yapılan sınırlama istinaf incelemesi ile değerlendirilemez. Bu nedenle HAGB kurumunun müsadere işlemleri bakımından da Anayasa'ya aykırıdır.
- HAGB'de mağdurun muvafakatının aranmaması ve mağdur açısından manevi bir telafi imkânı getirilmemesi nedeniyle mağdur bakımından yeterli ve etkili bir giderim mevcut değildir. Bu durum Anayasa'nın 17. maddesine aykırıdır.
- Failin kamu görevlisi olduğu durumlarda da HAGB anayasal ilkelerle bağdaşmaz.

Öne Çıkan Yargıtay Kararları

Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu, Kararda Hatalı Şekilde Belirtilen Kanun Yolu Süresini Nazara Alarak Yapılan Kanun Yolu Başvurusunun İncelenmesi Gerekliğini Belirtti

Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu ("YİBBGK"), hatalı süre göz önüne alınarak kanun yolu başvurusu yapılması ve ilgili kanun yoluna başvurusunun esaslanıp incelenmemesi gerektiğini değerlendirdi. Ayrıca, kanun yolu başvurusunun esasına girilerek inceleme yapılmasının kanunda öngörülen kesin sürelerin sonuçlarını etkisiz hale getirip getirmeyeceği ele alındı.^[19] YİBBGK, aşağıdaki tespitlerde bulundu:

- Kanun yoluna başvuru hakkı, Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen temel hak ve hürriyetlerin korunması ile Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen hak arama özgürlüğü ile ilişkilidir.
- Kanun yoluna başvuru için öngörülen süreler kesin olup hak düşürücü niteliktedir. Ancak, taraflardan birinin kanun yoluna başvurusunun gecikmesi mahkemenin hatasından kaynaklandığı takdirde, öngörülen sürelerle bağlı kalmak tarafların mahkemeye erişim hakkını ihlal eder. Bundan dolayı, mahkemeden kaynaklı bir hata sebebiyle yanlış belirtilen kanun yolu süresine bağlı kalınarak yapılan başvuru, süresi içinde yapılmış sayılır.

Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu, Rehinle Teminat Altına Alınan ve Aynı Zamanda Kambiyo Senedine Bağlanan Alacakların Tahsili Hakkında Karar Verdi

YİBBGK, rehinle teminat altına alınmış ayrıca kambiyo senedine de bağlanmış bir alacağın tahsili için icra takibine konu edilmesi halinde, tahsilde tekerrür olmamak kaydıyla aynı anda ve sıra gözetilmeksizin hem rehnin paraya çevrilmesi yolu ile hem de kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile icra takibi yapılmasının mümkün olup olmadığı konusunda Yargıtay daireleri arasındaki içtihat aykırılıklarını giderdi. Yargıtay bu durumda, hem rehnin paraya çevrilmesi yolu ile hem de kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip yapılamayacağına karar verdi.^[20] YİBBGK, aşağıdaki tespitlerde bulundu:

- İİK'nın 45. maddesinde önce rehne başvurulması kuralına yer verildikten sonra bu kuralın istisnalarına yer verilmiş olması, aynı anda tahsilde tekerrür etmek kaydıyla da olsa, aynı alacaktan dolayı aynı borçluya karşı her iki takibe de aynı anda başvurulmasını mümkün kılmaz.

- Rehinle teminat altına alınmış ayrıca kambyo senedine de bağlanmış bir alacağın tahsili için alacaklı her iki takip yolundan birini tercih etmek bakımından serbesttir.
- “Tahsilde tekerrür” kaydı içerse bile aynı anda iki takip yapılabileceğine ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmaz.
- Alacaklı bu takip yollarından birini tercih ederek takip başlattığında bu icra takibi devam ederken aynı alacak için “tahsilde tekerrür olmamak” kaydı içerse bile diğer takip yoluna başvuramaz. Aksi halde aynı alacak için aynı borçluya karşı derdest bir icra takibi var iken mükerrerler olarak ikinci bir takibin yapılması söz konusu olur. İcra takibinin türleri farklı olsa bile her iki icra takibindeki para alacağı da aynı hukuki ilişkiden doğmuş olduğundan derdestlik meydana gelir.
- Rehinle teminat altına alınmış ve ayrıca kambyo senedine de bağlanmış alacağın tahsilinde borçlu aleyhine hem rehnin paraya çevrilmesi yolu ile hem de kambyo senetlerine özgü haciz yolu ile takip başlatılması menfaatler dengesini bozar, gibi takip ekonomisine de aykırıdır.
- Rehinle teminat altına alınmış ve ayrıca kambyo senedine de bağlanmış alacağın tahsili amacıyla, borçlu aleyhine tahsilde tekerrür olmamak kaydı ile aynı anda hem rehnin paraya çevrilmesi yolu ile hem de kambyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip yapılması hâlinde borçlu şikâyet yolu ile icra mahkemesine başvurarak aleyhine başlatılan ikinci takibin iptalini isteyebilir. Bu husus kamu düzeni ile ilgili olup, süresiz şikâyete tabidir.

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi Aynı Alacağa İstinaden İki Ayrı Takip Yapılmasına İlişkin Mükerrerlik İddiasına Dair Görüşünü Değiştirdi

Borçlunun aynı alacağa istinaden iki ayrı takip yapılmasına dair mükerrerlik iddiası bakımından Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, ilamsız icra takiplerinde mükerrerlik iddiasını borca itiraz olarak kabul edilmesi ve itirazın icra dairesine yapılması gerektiği yönündeki görüşünü değiştirdi.^[21] Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, icra takibinin ilamlı ya da ilamsız olduğuna bakılmaksızın, mükerrer takibin iptali talebinin, takip şartı olarak değerlendirilmesi ve buna bağlı olarak icra mahkemesine şikâyet yolu ile getirilmesi gerektiğini, söz konusu şikâyetin ise süresiz olarak ileri sürülebileceğini değerlendirdi.

Kaynakça

1. Anayasa Mahkemesi Mimsaş Mak. İnş. Mcb. San. ve Tic. Ltd. Şti. Başvurusu, T. 1.11.2023, Başvuru No: 2018/37627.
2. Anayasa Mahkemesi Faysal Çiftçi ve Diğerleri Başvurusu, T. 08.06.2023, Başvuru No: 2019/17969 (RG. 06.10.2023, S. 32331).
3. Anayasa Mahkemesi TH Çamlıkoru Konut Kooperatifi Başvurusu (2), T. 2.11.2023, Başvuru No: 2018/36995.
4. Anayasa Mahkemesi Rüstem Gül Başvurusu, T. 22.11.2023, Başvuru No: 2021/26038.
5. Anayasa Mahkemesi, T. 1.6.2023, E. 2020/70, K. 2023/106 (RG. 3.10.2023, S. 32328).
6. Anayasa Mahkemesi, T. 26.10.2023, E. 2023/81, K. 2023/184 (RG. 21.12.2023, S. 32406).
7. Anayasa Mahkemesi, T. 11.10.2023, E. 2023/60, K. 2023/176 (RG. 13.12.2023, S. 32398).
8. Anayasa Mahkemesi Bilal Özaltın Başvurusu, T. 19.01.2023, Başvuru No: 2019/24582 (RG. 28.03.2023, S. 32146).
9. Anayasa Mahkemesi, T. 05.04.2023, E. 2022/83, K. 2023/69 (RG. 01.08.2023, S. 32266).
10. Anayasa Mahkemesi Türkay Tufan Başvurusu, T. 19.07.2023, Başvuru No: 2019/476 (RG. 19.07.2023, S. 32253).
11. Anayasa Mahkemesi Mutia Canan Karatay Başvurusu (3), T. 30.03.2023, Başvuru No: 2020/4999 (RG. 01.06.2023, S. 32208).
12. Anayasa Mahkemesi Leyla Bitik ve Diğerleri Başvurusu, T. 31.05.2023, Başvuru No: 2019/24350 (RG. 31.05.2023, S. 32207).
13. Anayasa Mahkemesi Velid Çiftçi Başvurusu, T. 29.03.2023, Başvuru No: 2020/18132, S. 32228.
14. Anayasa Mahkemesi Fatih Ertan Başvurusu, T. 15.03.2023, Başvuru No: 2020/23006 (RG. 05.05.2023, S. 32181).
15. Anayasa Mahkemesi Kaçmaz Danışmanlık Reklam Organizasyon Tekstil Otomotiv ve Turizm Sanayi ve Ticaret LTD. ŞTİ. Başvurusu, T. 11.01.2023, Başvuru No: 2019/39236 (RG. 03.05.2023, S. 32179).
16. Anayasa Mahkemesi Turgay Erdemir Başvurusu, T. 15.03.2023, Başvuru No: 2019/98387 (RG. 20.04.2023, S. 32169).
17. Anayasa Mahkemesi Murat Ergan Başvurusu, T. 01.02.2023, Başvuru No: 2020/2395 (RG. 21.03.2023, S. 32139).
18. Anayasa Mahkemesi, T. 26.10.2023, E. 2022/120, K. 2023/107 (RG. 1.8.2023, S. 32266).
19. Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu, E. 2021/5, K. 2023/2 (RG. 14.09.2023, S. 32309).
20. Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu, E. 2021/2 K. 2023/1.
21. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, T. 20.6.2023, E. 2022/9785 K. 2023/4352.

İlgili Kişiler

Piraye Erdem
Kurucu ve Yönetici Ortak

piraye@erdem-erdem.av.tr

Süleyman Sevinç
Ortak ve Davalı İşler Lideri

suleymansevinc@erdem-erdem.av.tr

Alper Uzun
Ortak ve Arabulucu

alperuzun@erdem-erdem.av.tr

Tilbe Birengel
Kıdemli Avukat

tilbebirengel@erdem-erdem.nl

Mehveş Erdem Kamiloğlu
Kıdemli Avukat

mehveserdem@erdem-erdem.av.tr

Duygu Öner Ayçiçek
Kıdemli Avukat

duyguoner@erdem-erdem.av.tr

Yasal Uyarı

Bu bültende yer alan bilgi, belge ve değerlendirmeler sadece bilgilendirme amaçlı olup Erdem & Erdem Ortak Avukatlık Bürosu tarafından hazırlanmıştır. Reklam amacıyla veya Avukatlık Meslek Kuralları'na aykırı olan başka bir amaçla kullanılamaz. Erdem & Erdem tarafından açıkça yazılı olarak izin verilmediği müddetçe bu bülten içeriğine bağlantı verilemez, kaynak gösterilerek alıntı yapılamaz, kısmen veya tamamen kullanılamaz. Bu bülten kapsamındaki tüm bilgi, belge ve değerlendirmelerin fikri mülkiyet hakları Erdem & Erdem'e aittir ve tüm hakları saklıdır.

İSTANBUL

Ferko Signature
Büyükdere Caddesi, No. 175 Kat. 3
34394, Esentepe - Şişli, İstanbul

+90 212 291 73 83
+90 212 291 73 82

istanbul@erdem-erdem.av.tr

İZMİR

1476 Sokak, No. 2, D. 27, Aksoy
Plaza Alsancak, İzmir

+90 232 464 66 76
+90 232 466 01 21

izmir@erdem-erdem.com

AMSTERDAM

Office 4.31, Strawinskylaan 457,
1077 XX Amsterdam

+31 (0)20 747 1113

amsterdam@erdem-erdem.nl